

Ese de dóve ori in septemana:
Joi-a si Doinec'a.

Pretiuu de prenumeratiune:

pre anu intregu . . . 6 fl. v. a.
„ diumetate de anu . . . 3 fl. v. a.
„ patrariu de anu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre anu intregu . . . 9 fl. v. a.
„ diumetate de anu . . . 4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adresezo de a dreptulu: Redactiunei „Lumina” in Aradu, cancelari'a episcopésca.

Pentru publicatiunile de trei ori, ce contienu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sire garmond) tacs'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl. óra mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiuu publicatiuniloru se se anticipa.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

PARTE OFICIALA.

Terminulu pentru depunerea esamenului de calificatiune invetiatorialu este $\frac{2}{14}$ Octovre, care se aduce atátu la cunoscenti'a Dloru membri din comisiunea esaminatória spre acomodare cátu si la cunoscenti'a Dloru invetiatori, carii voescu sè se infatisiedie la terminulu susu citatu.

Aradu $\frac{18}{30}$ septevre, 1873.

Ioanu Moldovanu m. p.
secretariu consistorialu.

PARTE NEOFICIALA.

PREDICA

despre tain'a pocaintiei.

Mergeti de ve aretati preotiloru.
Luc'a XVII. 14.

O bogatia nemarginita a gratiei lui Ddieu! Ea nu voiesce mórtea peccatosului, ci ca sè se întórca dela cáile peccatului si sè traiésca. Pe sém'a peccatosiloru si dupa botezu mai este inca unu isvoru de gratia, in carele se potu spalá cu sangele lui Cristosu, — si acest'a isvoru este tain'a pocaintiei. Pentru cá asia a graitu Isus catra apostoli dupa invierea sa din mormentu: *Luati duchulu santu, caror'a veti iertá peccatele, se voru iertá loru, si caror'a le veti tiené tienute voru fi.* Ioanu XX 22. 23. Ce sentintia mangaitória este acést'a pentru noi muritorii. Déca amu fostu asia de nefericiti, de ne amu petatu paliulá nevinovatiei nóstre: atunci sè alergámu la episcopi, la preoti, aretandu intinatienca sufletului nostru, si in numele Dlui prin ei cuminecandu-ne, sè ne curatimu, si sè ne facemú éراسi ómeni noi. *Peccatosule!* de ce te temi de pocaintia, unde ori cine-si marturisesce peccatele sale cu inim'a infranta nu se judeca ca la tribunalele civile ci se absolvéza? De ce incungiuri pre Samariténulu celu induratori, carele tórna oleu pe ranele animei tale, ca sè te vindece? De ce fugi de pastoriulu celu bunu, carele de atátu tempu umbla in urm'a ta chiamandu-te neincetatu, carele i-a cu bucuria pe umerile sale ói'a cea perduta, si o conduce la turm'a sa? —

Crestine! nu lasá de adi pe mane marturisirea apasandu-ti sufletulu vre-unu peccatu greu. Cumu poti asteptá Pascile séu alte dile mari in care aru trebui sè te bucuri si tu cu dreptii: déca sufletulu are lupta cu mórtea cea vecinica, adeca cu peccatulu?

De ai facutu si peccate mai mici marturisesce-le cátu de desu. Iubirea de sine a omului de multe ori tiene de lucru micu aceea, ce in tine e unu reu mare; si de nu vomu marturisi peccatele iertatóre, acelea usioru se prefacu in peccate de mórte. Nu întârdiá cu marturisirea ta mai multu de unu patrariu de anu ci nisuesce a te marturisi déca poti in tóta lun'a; sufletele tematórie de Ddieu, care intru adeveru voiescu a se perfectoná, acele si mai de multe ori se marturisescu. — Óre nu ne curatimu noi chili'a nóstra mai de multe ori la anu? Óre nu ne in schimbamú chamesi'a in tóta septemana? Si óre sufletulu nu e mai scumpu ca trupulu? —

Éras, ca marturisirea ta sè-ti fie folositória, implóra ajutorulu lui Ddieu, ca sè-ti poti alege unu spiritualu (*duhovnicu*) bunu, *evlaviosu, espertu, stimabilu, temetoriu de Ddieu, si rigorosu.* — Considera-lu pre elu de unu angeru, pre care Ddieu l'a trimisu pentru tine; deschidindu-ti anim'a cu increderé catra densulu, urméza svaturile lui cele bune cu umilintia sufletésca. —

Dar' ori cátu e de folositoriu unu Spiritualu bunu, statornicu, pre langa indurarea lui Ddieu, totusi aterna fórté multu dela

marturisoriu, — cá óre cu convinctiunea indreptatória pasiesce la tain'a acést'a. De aceea бага bine sém'a la urmatórele invetiaturi si le cetesce acelea mai de multe ori!

La pocainti'a séu marturisirea crestinului se receru 5 lucruri: *Ispitirea cunoscentiei sufletului; Inceputulu parerii de reu; Promissiune tare; Marturisirea; si Implínirea canonulu.* —

I. Cercetarea cunoscentiei sufletului.

Spre cercetarea sufletului teu întórce séu folosese atát'a timpu si sirguintia cátu poftesce unu objectu de asia insemnatate mare. Nu-ti ispití cunoscenti'a sufletului numai atunci, candu te duci la marturisire, ci timpuriu in dile premergatórie.

Crestine! déca cu adeveratu voiesci a te cunósce singuru pre tine; atunci cere-ti spre acestu scopu lumina de susu. Ddieu scie numai, cá ce locuiesce in fie-care omu; numai elu singuru ne vede ascunsurile cele ne ispitibile a le inimei nóstre. De câte ori ne insiéla pre noi iubirea de noi insine, care asia de bucurosu ni ascunde gresielele si ni le scuséza. De si nu ai cunoscentia despre peccatele tale, pentru aceea in antea lui Ddieu totusi nu esti ne vinovatu. — Rógate déra cu santulu Augustinu „*Dne ajuta-mi a te cunósce pre tine si pre mine!*” Rógate, ca asia sè te cunosci insu-ti pre tine dupa cumu intru adeveru esti in antea ochiloru lui Ddieu, si pre cumu odata in óra suprema te vei cunósce insu-ti, candu se va deschide in antea ta eternitatea. Nu-ti ispití viét'i'a ta dupa dis'a lumii, nici dupa convinctiunea ei, ci in spiritulu evangheliei; intréba, cá ce-ti dice cunoscenti'a sufletului, ce-ti dice cuventulu lui Ddieu. Ispitesce-te dér' pre tine dupa cele 10 porunci ale lui Ddieu si dupa cele 9. bisericesci, precumu si dupa diferitulu genu a peccatului. Nu tiené in evidintia numai faptele ci si cuvintele, cugetele si poftele tale. Peccatu poti face si cu gândulu, si inaintea ochiloru lui Ddieu sunt deschise inimele nóstre. Inse cugetulu si pof't'a rea, numai atunci sunt peccate; déca ni-le renoimu cu voi'a si ne petrecemu bucurosu cu ele, delectandune séu consintendu cu ele, dér déca stámu in contr'a loru, déca nu consintimu cu ele, ci nisuiemu seriusu a scapá de densele; atunci acele nu sunt alta pentru noi decátu *ispitiri* ne stricatórie ba tocmai folositórie sufletului. — Cátu de multu peccatimu cu *limb'a!* cátu prin *lene*, prin perderea de tempu, si lenevirea in lucrurile oficióse incredintiate nóue! Dér' e peccatu si trecerea cu vederea a binelui.

Aci trebue se scii cá d. e. cu multu e mai mare faradelegea vetamandu parintii decátu pre altulu de aprópe, si de fura cine-va ceva din beserica comite mai grava nelegiure carea nu e numai furtu, ci totodata *sacrilegiu*.

II. Inceputulu parerii de reu.

Dupa ispitirea cunoscentiei sufletului incepe o parere de reu adeverata pentru peccatele tale, scotiendu-o mai multu din adenculu inimei, decátu din carti. Fara pocaintia nu esiste. Pentru cá cele mai multe marturisiru din lips'a parerii de reu a faptelor comise, sunt fara efectu. — Róga pre Ddieu, ca sè-ti frânga inim'a ta, cáci *inim'a infranta Ddieu nu o urgisesce.* Acést'a a cerutu si Psalmistulu la ps. 50 unde dice „*Inima infranta si smerita zideste intru mine Ddieule.*” „*Pre celu ce vine la mine nu-lu voi scóte afara,*” dice Mantuitorulu. Dóra-te mai tare, cáci ai vatematu pre Ddieu decátu déca ai fi perdutu totu bunulu lumii acesteia, cáci ce folosu-ti este de ai dobindi lumea tóta perdiendu bunetea cea mai mare adeca pre Ddieu, carele este adenculu bogatiei si a indurariloru? Cugeta suflete crestine! la aceea, cátu e de uritu peccatulu, care te lipsesce de imperati'a lui Ddieu si te inpinge in nefericire. De te ar fi perdutu Ddieu in vre unu peccatu, Oh! unde ai fi venit! unde ai veni de ar trebui acum'a sè mori? Recunósce dér' indelungu rebdarea lui Ddieu si grati'a lui nemarginita, carea totu ti mai lasa timpu de a te pocái; paréndu-ti reu de peccatele tale, sè mori de durere, cá ai vetamatu pre

Ddieulu celu bunu, carele e domnu de tóta iubirea? Cugeta o crestine! cumca ai vatematu pre Ddieulu celu mai domnu de iubire, pre parintele celu mai bunu carele, te-a croatu dupa chipulu si asemanarea sa, carele te-a inzestratu cu minte si ti-a datu voia libera, a pusu povatuitoriu langa tine unu angeru, carele te chiama la ceriuri, — pentru folosuri trecătoare pamentesci, pentru desfatere momentana, asia dicendu pentru nimic'a!

Ai vatematu pre Ddieu, carele pogoranduse din ceriu s'a intrupatu pentru tine, in iasle a versatu lacrimi; éra in muntele masliniloru lacrimi de sânge, in Golgot'a restignire, si impungere ou suliti'a, versendu-i-se scumpu sangele seu spre spalarea intinatului teu sufletu, murindu pre cruce intre torturi grozave; prin desconsiderarea ta l'ai indepartatu dela tine, calcandu-i scumpu sangele lui in pitióre. — O! óre nu ar trebui sè plangi amaru ca Petru si ca Magdalin'a si in dorerea ta nemarginita sè-strigi: O Isuse Mantuitoriu! eu sum celu-ce cu pecatele mele te amu vendutu, te amu tradatu, batutu, te amu incununatu cu canuna de spini, si fiindu restignitu pre lemnulu crucii mi-am batutu jocu de tine! —

III. Promisiune tare.

Adeverat'a parere de reu cuprinde in sine de odata si *promisiunea tare*, cà mai multu sè nu peccatuimu. Si ce se postesce la astfeliu de promisiune tare? Fórté multu! mai multu de ce ai cugetá. Voi'a ta trebuie sè fie asia de tare si constanta, in càtu sè fii mai gat'a a muri decâtu sè cadí éra si in peccatele tale de mai nainte. De ai umblatu in vre-o societate depravata, de ai avutu vre-o corelatiune oprita, trebuie sè-ti rupi tóte legaturile cu ele; de ai instrainatu ceva, sè rentorci, de esti maniosu, sè te impacii, de ai clevetitu asupr'a de aprópelului, trebuie sè-ti o retragi, de ai datu cause la ceva scandalu, trebuie sè-lu faci éra bunu, de ai sedusu pre cineva, atunci nisesce ca prin svatulu si admonitiunea ta sè-i redobandesci sufletulu. — Esti necesitatu singuru a luptá contr'a posteloru si inclinaiuniloru tale celoru rele, a incungiurá ocasiunile periculóse, a te rugá ferbinte, a lucrá cu diligintia, a postí, a te marturisi mai de multe orí: cu unu cuventu a te prefaca in omu nou; pentru cà numai atuncia va fi promisiunea ta intru adeveru tare.

IV Marturisirea.

Nu e destulu la iertarea peccatorulu parerea de reu si promisiunea tare, pentruca peccatulu e o detoria nemarginita, ce prin nemarginitele si nepretiósele merite ale Dlui si Mantuitoriuului nostru Isusu Cristosu se póte storge „*lata mielulu lui Ddieu, carele va luá peccatele lumii.*“ De voimu sè ne spalámu de peccatele nóstre; trebuie sè ne spalámu in sangele mielulu nevinovatu. De aceea trebuie sè alérgamu la preotu ca la inlocuitoriuulu lui Isusu, marturisuindu-i fara sfiéla tóte faradelegile nóstre, ca densulu in numele lui Ddieu sè ne deslege de ele.

Apropiete cu smerenia si cu anima infránta la marturisire fiindu tu unu peccatosu seracu. Facandu-ti cruce ingenunchiéza si róga pre Ddieu, ca sè-ti ierte peccatele dupa indurarea sa cea nemarginita pentru suferintiele, iubituului seu fiu. — Marturisesce-ti tóte peccatele tale cu de a meruntulu, spune cà-ti pare reu de ele si promite-te inaintaa servulu lui Cristosu, cà te vei feri de a mai alunecá in astfelu de faradelegi. Spune si spunendu grijesce ca sè si implinesci ceea ce promiti si indepartandu-te dela faci'a urmatoriuulu lui Cristosu sè nu cadí in ghiarele peccatulu, càci dice scriptur'a „*mai bine este a nu promite, decâtu a promite si a nu implini.*“ La marturisirea peccatorulu celoru mai mari, spunele inca si circumstarile, aminteste-le mai alesu a-celca, care-ti face peccatulu mai gravu, chiaru precum in ból'a trupésca amintesce patientulu giurstarile intre care s'a bolnavitu, ca mediculu sè se scie mai bine orientá. — Nu te scusá din sfiéla déca n'ai avutu sfiéla a comite peccatulu: atunci nu te sfií a-lu si marturisi; éra in marturisirea ta nu-ti este iertatu a minti, cu atátu mai pucinu a acusá, — Deschidendu inim'a ta marturisesce-ti si ispitirile, carora esti supusu, ca sè poti de timpuriu dobíndi ajutoriu. Mai alesu spune care-ti e voi'a predominantia a ta, care inclinaiunea séu peccatulu indatinatu; ca asia cunoscendu parintele sufletescu starea sufletulu, internulu teu, sè te póta vindecá. Déca te nepaciucesce ceva din viéti'a de mainainte a ta si te inspaimenta, marturisesce-o aceea cu tóta nevinovati'a copilerésca parintelui teu sufletescu, ne asteptandu sè-ti puna intrebari; ori càtu de mari si urite ti sùnt peccatele, marturisescele acele, nu te teme nemica, pentruca e mai mare indurarea lui Ddieu decâtu tóte peccatele tale. *Adeveru, adeveru dicu voué! Ddieu nu voiesce mórtea peccatosulu, ci ca sè se întórca si sè fie viu.* —

Nu negá nimic; pentruca Ddieu si asia tóte le scie; si ce acum'a este ascunsu, óre nu va veni la lumina in diu'a judecatii?

Nu te teme de preotu, càci si elu e omu peccatosu, carele se pórtá cu interesare si parere de reu catra totu peccatosulu. Mai mari

peccate a auditu elu de càtu ce voiesci tu sè-i marturisesci, ce-i marturisesci remane secretu eternu acoperitu de velulu uitarii.

Marturisesce-te sinceru, spunendu cu franchetia, ca duhovniculu sè le intieléga, càci déca cineva ar spune cà a avutu numai cugete rele, candu in fapta a peccatuitu; atunci acést'a ar fi mintiuna si peccatu nou.

Cine néga unu peccatu greu cu voi'a, din rusine, ori frica, séu asia de reu si-a ispititu cunoscintia sufletulu, încátu nu-i vinu in minte peccatele cele mari ale lui; acel'a implinisece o marturisire zadarnica, o impartasire nedémna de santele taine; comite unu sacrilegiu.

Fapta ingrozitória! cine asia 'si finesce marturisirea, acel'a se indeparta mai ingreoiatu de peccate dupa marturisire; decâtu a fostu candu a mersu acolo, si déca se cumineca in astfeliu de stare, mânca *osínda vecinica*.

Óre nu ne spalámu manile si obrazulu mai nainte de ce ne punemu la mancare? Cumu te apropii dara crestine de hran'a viéti, cu sufletulu ne spalatu de peccate?

Dér' ce trebuie sè faci in astfeliu de casu? Peccatosule nu desperá! Ddieu este prea induratu, elu cunósce slabitiunile nóstre, scie cà suntemu pravu si cenusia. Intórce-te la marturisire, si marturisesce de nou ce ai negatu, precumu si aceea cà de câte ori te ai marturisu de atunci; in astfeliu de casuri cuminecatu-teai séu alte taine primit'ai? Pentruca tóte marturisirile acele care le-ai facutu cu retacerea vre unui peccatu gravu, sunt ne valide si tóta faradelegea esti indetoratu a o marturisi de nou. Ddieu nu se lasa a se insielá, elu nu cauta la frumseti'a cuvinteloru, ci la faptele nóstre. — Nu se indestulesce cu marturisirea séca, ci postesce inca si aceea ca sè ne iubimu viéti'a prin curatire. —

Nu te infricá de neplacerile ce te retienu a le marturisi, nu ascultá de inspirarea diabolésca a sufletulu reu, ci incepe de graba oper'a mantuirei.

Numai atât'a postesce Ddieu dela tine, càtu póte suportá slabitiunea ta. Sè aibi numai voia adeverata si sincera; atunci lumin'a si puterea de susu nu-ti va lipsi, si unu duhovnicu es-pertu prin intrebari bine venite va usiorá lucrulu eliberarii.

Pregatesce-ti sufletulu spre marturisire in tóta diu'a ispitindulu. Incepe o cainta adeverata rugandu, ca sè te ierte Ddieu pentru suferintiele Fiului seu unulu nascutu fiindu restignitu pre cruce.

Marturisirea ti-o incepe cu acestu peccatu care mai multu te nepaciucesce; aretandu cu sinceritate fiésca inim'a Spiritualulu fara de a negá ceva. Cu adeveratu tóte ti-le va iertá Ddieu, déca 'ti-vei marturisi peccatele, caindu-te pentru cà le ai facutu si indreptandu-ti viéti'a.

Dupa anumerarea peccatorulu tale finesce-ti marturisirea asia: tóte aceste le am facutu; inse mi pare reu din inima, me voi feri de acumu inainte a face astfeliu de peccate; róga dér' parinte pre Bunatatea bunatatorulu, ca sè me ierte de tóte; éra tu stimata parinte desegandu-me de peccatele mele, admite-me ca sè me impreunu cu scumpu trupulu si sangele Dlui si Mantuitoriuulu nostru Isusu Cristosu.

V. Implinirea canonului.

Asculta de cuvintele Parintelui sufletescu cu care te invétiá voindu a te indreptá. Déca te intréba in decursulu marturisirii, raspunde-i adeveratu si cu smerenia. Nu retacé nici candu vre unu peccatu séu circumstantia in acea sperantia, cà dóra te va întreba Spiritualulu si atunci ii vei spune.

Candu audi cuventulu preotulu, inchipuieste-ti cà audi cuventulu lui Cristosu vorbindu cu tine. De voiesce Spiritualulu a-ti negá deslegarea, séu a o améná; nu te supará pre densulu pentru aceea; càci acést'a o face elu in interosulu teu. —

Bucura-te mai alesu de aceea cà ai nimeritu pre unu Spiritualulu asia dreptu si rigorosu, nu grabí la altulu despre care scii, cà te desléga de locu, càci ce-ti folosescce deslegarea dobandita, déca este castigata prin seducere si nu este intarita de celu ce are locuinti'a sa in ceriuri?

Finesce cu punctualitate si càtu mai curendu *canonulu* (facerea in destulu) ce ti-l'a datu Spiritualulu, chiaru si déca ti s'ar paré greu de implinitu ca si cum i se pare nesuferibila patientulu medicin'a cea adeseori fórté amara, fara de care inse rau'a trupésca nu se póte delaturá.

De órace pentru peccatele tale esti indetoratu a suferi nesce pedepse temporale si deorace Ddieu iti iértá peccatele si *pedéps'a vecinica*: asia dara adá tributulu caintii — *marturisirea*. — Au nu ostanesci pentru a-ti castigá averea pamentésca? nu asudi? nu suferi neajunsuri? nu neplaceri? Si pentru ce? Pentru ca sè ai avere. O si ce avere! Avere pamentésca, care o lasi dupa mórte si nu ai nici unu folosu de dens'a. Dér' pentru bunatatea bunatatorulu ti e lene au frica a veni si a aduce tributulu cain-

tioi adeca: marturisirea? — Marturisesce-te ca încâtu se pôte sè te impreuni cu nemarginitele merite ale lui Cristosu Dlu, si *facendu indestulu* lui Ddieu, pazesce-te, sè nu mai aluneci in pecatele tale mai de nainte.

Rogu-ve dér' ferbinte crestiniloru ascultatori eserciéti faptele indurarii atâtu cele trupesci câtu si cele sufletesci, cu privirea mai alesu la seraci; postiti dupa putintia, portandu crucea casei vóstre si greutatile ei cu tóta rebdarea. — Jertfiti in locu de facere in destulu lui Ddieu pentru iertarea pecatelor vostre. *O câtu de multu se bucura Angerii si Santii in ceriuri, candu se întórce prin pocaintia unu peccatosu la calea adevarului.*

imitatiune de
Ioanu Istinu
ierodiaconu.

DISCURSULU

PRONUNCIATU DE

DOMNULU G. M. ELIESCU

PROCURORE PE LANGA CURTEA APELATIVA

DIN CRAIOV'A,

la 16 Augustu 1873, cu ocaziunea reinceperii lucrariloru anuali ale Curtii.

(Urmare si fine.)

In fine ajungemu la a trei'a parte a materieloru codului civile: la *contracte*.

„Tóta tocmeirea ce se tocmesce omulu unulu cu altulu pe unu lucru, si cu scrisóre si fara scrisóre, sè fie adeverata.“

Nu are putere contractulu facutu *contr'a legii*, celu facutu *cu viclenie* si *cu sil'a*.

Asemenea si in speci'a urmatóre: Vendiarea casei séu viciu facuta sub imperiulu *maniei* de catra vendietoriu, nu se prinde in séma.

— In Cod. Bas., gasimu enuniatu principiulu cà, detoriulu se pôte constringe corporalmente pentru a'si plati detoriile.

Ceea ce a atrasu atentiunea legiuitorului Basarabu, in acésta parte, a fostu mai cu séma regularea dotii.

Dot'a pretiuita o detoresce barbatulu; cea-alta e in pagub'a socii. — Doband'a si pagub'a diestreloru care au luat barbatulu, la densulu vinu. — Câte lucruri se voru cumperá din diestrele muierii, acelea in diestrele ei sunt. — Diestrea o obladuieste barbatulu.

Diestrele cele de afara (extra-dota, exoprica, paraferna), are dreptu soci'a a le obladui; ba chiar a le harazi, si a le da trându barbatulu, fara nici o conditiune.

Amu disu cà pe diestre e proprietara femeea. Vaduv'a însa, care, in anulu de doliu, va fi in relatiune cu vre-unu barbatu, i se potu luá diestrele de catra tutorele instituitu de barbatulu seu mortu.

Soci'a are dreptulu asi luá dot'a cu preferintia inaintea tutoru detorniciloru, fie chiaru detori'a domnesca; si déca soci'a va voi sè platésca, cu din diestrele ei, nu se va tiene in séma, afara numai candu se va dovedi cà banii luati de la detornici au fostu luati pentru profitulu ei „pentru tréb'a acei femei.“

— Barbatulu are dreptulu a cere de la sócra cheltuelile îngroparii socii sale; éra nu ale cautarii de bóla.

— Barbatulu e detoru a restitui diestrele. Candu insa au ténutu dóue femei, si acestea au avutu diestre; apoi au muritu ele, lasandu mostenitori din ambe casatoriele, antaiu iéu diestrea numei loru copii din prim'a casatorie; apoi cei-alti, afara de casulu candu se gasescu in averea barbatului lucruri cari au facutu parte din diestrele femeiloru — socii, acumu decedate.

Barbatulu nu e detoriu a întórce diestrea, candu a prinsu pe soci'a sa in flagranta delictu de adulteriu.

— In câtu privesce *doband'a*, se ordona a nu se luá dobanda. De se va luá, aceea sè se socotésca intru detorie. Déca pentru detorie cineva pune anticresa o mosie, pe care creditorulu o tiene de 7 ani, venitul lu face in 2 judecat'a: jumetate serva pentru a se plati detori'a séu a se mai inputiná; jumetate pentru camata. Éca incoerentia!

Relativu la *Prescriptiune*.

Sucesiunea se pôte cere in timpu de 30 ani. Mostenitorele robitu o pôte cere ori candu va veni. Detori'a se cere in 30 ani, de va trai imprumutatulu; éra de voru fi dialóge, pana in 40 ani.

Acestea sunt in resumatu materiile relative la dreptulu civile, cuprinse in codulu Matei Basarabu.

b. Sè arétamu, sè schitiamu acum'a materiile *procedurei civile*. In acésta privintia Codulu Matei Basarabu, este de o ne-

domiriune neiertata. Nu i se pôte imputá in sa nimica, pe câtu timpu nici chiar in Franci'a nu esistá procedura pe timpulu acel'a.

D'abia la 1667, adeca dupe 15 ani de la aparitiunea cod. Matei Basarabu; Ludovicu XIV edictá pucine reguli de procedura civila.

Gasimu in sa in Cod. Bas. urmatórele:

Unu faptu (o pâra) nu se putea dovedi de câtu cu 2 séu 3 martori. *Martorii* trebuiá sè fie ómeni *drepti* si *fara vina*, adeca fara a fi dati in judecata.

Nu se primeau ca martori:

1. Calugari; 2. cei ce au datu odata marturii mintiunóse; 3. cei ce au luat bani pentru a marturi; 4. curvarii; 5. ucigasii; 6. talharii; 7. cei ce au atentatu la pudóre.

Asemenea:

1. Minorele de 21 ani inclusivu; 2. surdulu; 3. indracitulu; 4. slugile; 5. diformulu; 6. saracii, adeca cei ce n'au stare de 50 galbeni; 7. ereticii (ovrei).

Nu se primeau ca martori, decátu cei ce au vediatu cu ochii loru. Martori cari au auditu se primescu numai in cestiuni de hotare si impartirea caselor, viiloru, tíerineloru.

Episcopii potu fi martori, iscalindu in carte pentru lucru.

Martorii in materie de divortiu, nu potu fi ruda partiloru, nici ómeni cari sè nu-i bage nimeni in séma. Martorii *pentru a dovedi* vinovati'a barbatului trebue sè fi mai crediuti de câtu cei adusi *pentru a nu dovedi* acést'a.

Ei trebuie sè jure.

Pre langa martori se admite ca dovéda si *Juramentulu*. Juramentulu are puterea judecatiloru si cine suferu pe pârásiulu lui se face juramentu, pe acel'a pune judecatorulu, si de aceea nu mai pôte se stee séu sè se graiésca inpotriua catra densulu càci cà au suferitu de au facutu juramentu.

La copilulu nevarstnicu, juramentu nu i se dá.

O cestiune de desbatutu (cestiune de organizare judecatorésca), este aceea de a se sci déca pe timpulu lui Mateiu Basarabu, esistá apelulu, dóue instantie care se judece aceeași afacere. In codu nu esista nici unu testu pozitivu de lege. Din cuprinsulu in sa alu art. 8 cap. 353 C. B. s'ar puté deduce cà éra numai o singura instantia judecatorésca. Éca ce dice acelu articolu: „care judecatoriu de va fi maniosu si va judecá pe cineva, si de 'i va ispravi in vre-unu chipu, acea judecata nu se cade sè fie *desevarsita*, pana nu voru trece 30 de dile.“ Cu alte cuvinte dupa 30 dile, fara a mai merge la o alta instantia judecatorésca, judecat'a este *desevarsita*.

Amu terminatu si cu procedur'a civile.

Sè ne ocupámu acum'a de o data de *Codulu penale* si *procedur'a sa*.

Asiu fi doritu sè terminu a vorbi si despre dreptulu penale cu procedur'a sa si despre pucinele reguli de dreptu rurale ce se afla in codulu Basarab, — in sa, pentru cà vediu atentiunea d-vóstra obosita, 'mi facu o detorie a ve anunciá cà voi continuá discursulu meu cu o alta ocaziune.

Sè nu credeti, d-loqu Consiliari ai Curtii, cà am alesu a schitiá Dispositiuniile codului Matei Basarab, numai din simplulu motivu alu bizareriei loru. Nu! câtusi de pucinu. Am facut'o cu indouit'a intentiune determinata: 1. de a ve interesá a studiá si D-vóstra aceste Codice, — a'lu compará cu celu de facia, — a face sè se nasca in D-v. din acésta comparatiune idei noi, folosítóre de a se introduce in codulu actualu, candu se va reformá; — in fine, a face chiaru in aplicarea pedepselor actuali parte drépta din modulu de a face deosebire in aplicarea pedepselor de catra vechiulu legiuitoriu; — si al 2. de a ne întórce cu placere la acele timpuri ale stramosiloru nostri, in cari iubirea de tíera, de *mosie*, — ideea de nationalitate, nu éra o vorba vaga care se perdeá in riulu celu mare numitu astadi cosmopolitismu.

Déca n'amu fi avutu asemeni stramosi nu amu fi avutu astadi fericirea sè ne aflamu pe locurile pe care siedemu: ómeni din alte natiuni ne aru fi impartitu dreptatea.

De aceea mai nainte de a terminá acésta cuventare, nu-mi potu opri dorintia ardienda de a nu multumi acelu'a care a facutu atát'a bine Romaniei, Domnului Matei Basarab intr'unu timpu candu tóte cele alte tíeri vecine, ba chiar tíerile Europei occidentale, gemeau sub apesarea Domniloru loru, si de a me rugá sé-i fie memori'a eterna printre Romani.

„Gazet'a Craiovei.“

Comitetulu incendiatoriloru din Husi si Falciu.

Judetiulu Falciu este veduvu de ambele sele orasie. Husii si Falciulu nu sunt astadi decátu dóue mari ruini. Munc'a a multoru generatiuni, economiele familielor, depozitele comericiului, fructele si ateliile industrioi, tóte in câte-va óre s'au mistuitu de foculu grozavu.

Pagubele se calcula nu cu miile ci cu milioanele. Populați-uni întregi sunt astăzi reduse la starea de cersitoria, lipsite fiindu chiar de pâinea de toate dăile.

Vor trebui mulți ani, multă forță, multă muncă, și mai alesu multu spriginu din partea țerei întregi, pentru ca aceste nenorocite orășe să pōta reveni în starea lor de mai înainte.

În fată a acestei mari calamități, subscrișii proprietari Falcieni, fără deosebire de partitu, și întruniți prin singurul simțimentu, acelu alu compatimirei cătra aprōpele nostru, ne-amu constituitu în comitetu, pentru a veni în ajutoriulu conjudețieniloru nostri, parte prin propriile nōstre medilōce, parte prin rezultatulu apelului ce facemu la inimă generōsa, și caritatea locuitoriloru din toate provinciile romane, libere sēu supuse.

În toate luptele natiunale vechi și nōue, județulu Falciu n'a ramasu nici odată în urmă nici unui altu județiu din Romani'a. Religiunea stramosiēsa, natiunalitatea și independenția romanēsa au gasitu pururea aperiatori energici în orășele și satele nōstre; și nu odată paginile istoriei nōstre s'a umplutu cu descrierea luptelor și sacrificielor filor Falciului și Tigheciului întrunite.

Populațiunile nōstre sunt dăra în dreptu de a se adresă și ele, în nenorocirea lor, la patriotismulu și la generositatea țerei.

În numele orășielor Husii și Falciu, în numele a sute de familii care dreptu acoperisii nu au astăzi decâtu boltă cerēsa, care mână voru fi espuse la intemperiile iernei ce se apropia, comitetulu se adresēza la toate elasele societății romane, fără deosebire de pozițiune și de partitu politicu, și le ceremu spriginulu patriotismulu lor, obolulu carității lor. Ne adresămu și la miile de straini fără deosebire de nationalitate și de religione, carii au gasitu ospitalitate în pamentulu nostru, carii la umbră a legiloru și a moravuriloru blande ale natiunei romane si-au vedutu prosperandū muncă și capitalurile și-i rugămu se via în ajutoriulu a două orășe, care nici odată din ură cătra strainulu pacnicu n'au facutu o virtute cetățianēsa.

Comitetulu va primi cu cea mai mare recunoscintiă atātu darurile generōse ale bogatulu, cătu și obolulu seracului compatimitoriu; și, crediendū că acestu apelu va gasi unu spriginu caldurosū dela aceia cari sunt înainte-mergetori și luminatorii opiniunei publice și a nobileloru simțiri, punemu întreprinderea nōstra sub scutul pressei, fără deosebire de drapelu politicu. Rogămu pre doi redactori ai tuturor dăuarielor din Romani'a liberă și de preste Carpați, să binevoiēsa a da, în organele lor unu locu acestui apelu, și a deschide liste de subscrițiuni.

Sumele adunate împreună cu listele de subscrițiuni, se voru adresă prin posta la Husi la adresă dlui Ioanu Mărza, cassierulu comitetului.

Aceste sume se voru împarti de comitetu între cei mai nevoiesi și mai cu grele familii, și acēstă în chipulu celu mai nepartinitoriu.

Atātu numele d-lor subscriitori, cătu și sumele subscribe, nu mai pucinu să întrebunțierea acēstoră, se voru aduce la cunoscintiă publică prin anume imprimare, care la tempu și treptatu se voru comunică tuturor organelor de publicitate din Romani'a liberă și de preste Carpați.

(Membrii comitetului): M. Cogalnicēnu, Colonelulu N. Jamanid, D. Castroeanu, I. Mărza, A. Negruzzi, Pentelei Andreescu, C. Corbu.

Acēsta redacțiune rōga pre persōnele care aru binevoi să vina în ajutoriulu nefericitoru incendiati a depune la tipografia sumele ce aru voi să ofere subscriindū în listă originală de biroulu ei. Numele generosiloru ajutatori se voru publică la fine împreună cu cuitanția ce se va primi dela membrii comitetului după spedarea baniloru.

„Cur. de Iassi.”

Concursu.

3

Prin care tenerii studentigr. or. doritori de a fi primiti în institutul filantropicu zsigaiianu, sunt avisati, ca până în 16 Septem. st. v. a. c. să-si ascērna recursele la Rev. D. Simeonu Bic'a în Oradea-mare spriginite de documintele următorie.

1. Testimoniu scolasticu despre progresu și moralitate
2. Atestatu de paupertate subscribe de notariulu competentu.
3. Adeverinția medicală, cumca recurințele este olțuitu. Oradea-mare 26. Augustu 1873.

Senatulul institutului.

Concursu.

3

Pentru parochia vacanta din Comuna Mihcherechiu protopres. Oradii-mari se deschide concursu.

Emolumintele sunt. birulu dela 260. case, totă casa ună vica de grâu, ună sesiune de pamentu. stōlele indatinate cortelu a se esarendă.

Doritorii de a recurge la acēstă parochia, au recursurile sale după Statutul Organicu bine instruate, ale trimite până în 23. Septem. a. c. cal. vechiu, intitulatē Comitetului parochialu; la protopres. Oradii-mari candu va fi și alegērea.

Datu în Mihcherechiu în 29. Augustu. 1873.

Comitetulu parochialu

În contielegere cu mine Simeonu Bic'a. Protopres. Oradii-mari.

Concursu.

3

Pentru deplinirea postului invetiatorescu, la scōlă gr. or. romana din Oradea-mare, devenita, în vacanția — se escrie concursu pe langă următoriele emoluminte.

a) Cortelu liberu
b) Salariulu anualu 400 fl. v. a. ce se va solvi în rate trilunarie. —

c) 4 orgii (stangeni) de lemne, din cari are a se încaldă și scōlă.

d) venituri cantoralu. —

Doritorii de a ocupă acestu postu sunt avisati a produce: testimoniu despre absolvirea sciințielor pedagogice, — testimoniu de calificatiune pentru posturile invetiatorescu de clasă prima și documentu despre conduită și portarea morală. Petitiunile, astfelu instruite și adresate comitetului parochialu subscribe a se-tramite la inspectorulu cercualu Rdisim. D. Simeonu Bic'a în Oradea-mare, până în 18/23 Septemvre a. c. în carea dăua se va tienē alegērea. — E de însemnatu că între individii cu aceeași calificatiune, teologii absoluti voru avē preferinția. —

În fine, competinții sunt poftiti ca până la alegere în o dominecă sēu serbatōre să se presente în santă biserica gr. or. din locu, pentru ca să-si dovedēsa deprinderea și versarea în cantarile bisericesci și tipicu. —

Oradea-mare 19/31. Augustu 1873.

Comitetulu parochialu.

În contielegere cu mine Simeonu Bic'a protopres. Oradii-mari — ca Inspectoru Districtualu.

Concursu.

3

Devenindū vacanta stațiunea invetiatorēsa din Comuna Parchida Protopres. Luncii — cu acēstă se escrie Concursu.

Emolumintele sunt. 40 fl. 1/2 sesiune de pamentu clasă 1, dela totu insulu umblatoriu la scōlă dela 6 ani până la 12 ani 1/2 de vica de grâu, gradina de o vica, cortelu liberu și stōlele cantorale. Doritorii de a recurge, au a-si trimite recursurile sale bine instruate cu documinte, intitulatē Comitetului parochialu până în 23. Septem: candu va fi și alegērea în Parchidă — la protopopulu Luncii în Oradea-mare.

Datu în Parchida în 24. Augustu. 1873.

Comitetul parochialu

În contielegere cu Inspectorulu Scolariu.

CONCURSU.

1

Pentru indeplinirea vacantei parochii Sirbi indiestrata cu emolumintele anualu: birulu și stōlele indatinate dela 80 de case.

Doritorii de a ocupă acēsta parochia sunt avisati recursurile loru provideute cu documintele prescise în Statutul organicu și adresate comitetului parochialu până în 29. Septembre, a. c. ale trimite Dlui protopresviteru tractualu Ioanu Groz'a în Halmagiu, — fiindu apoi alegērea a se tienē în 30. Septembre.

Sirbi, 9. Septembre. 1873.

Comitetulu parochialu cu invoierea mea Ioanu Groz'a, protop.